

שתי סוכות של יוצרים לענין סוכה: (מסכת סוכה שיעור יד)

.1

גמרא ח: מ"א"ר לוי משום ר"מ" עד "ואמאי"
ר"ן ד. בדפי הרי"ף ד"ה "הפנימית"
רש"י ח: ד"ה "פנימית", וד"ה "החיצונה"
משנה מח. (השני)
הגהות אשרי"י ד:ז
תפארת ישראל סוכה פרק ד אות מ
ריטב"א ח: ד"ה "א"ר לוי" עד "ולאו מילתא"

סוכה פרק ראשון סוכה

רִיבועָא דנפיק מגו עיגולא פלגא. פירש בקונטרס כשאתה מרבע צמח העיגול אתה נוטל ממנו חצי השיעור הנשאר צו דהיינו מילתא דכוליה הלכך הנשאר צו דהיינו מילתא דכוליה הלכך לשש עשרה ריבוע ארץ העיגול המקיפו סביב להיות עשרים וארבע: וכלא מילתא היא. דהא ראינו דלא הוה שיעורא כולי האי אלא שיהא רחב כשיעור אלכסונו של מרובע וכל אמתא צריבוע אמתא ומרי חומשי באלכסונו: **שמי סוכות של יולרים.** קך היה דרך של יולרי כלי חרס צימיתין עושין להם שמי סוכות זו לפנים מנו צפנימית הוא דר ומציע קדרותיו וצמיתונה הוא עושה מלאכתו ומוליא קדרותיו למכור: **פנימית אינה סוכה.** אם נא ליטב צמיתא בנהג לשם סוכה וצמיתא דלא דעינין סוכה לשם חג דהא כבית הלל קיימא לן דמכשרי סוכה ישנה צמיתתין (דף טו.) הכא אינה סוכה דלא מייבכרא מילתא דלשם סוכה הוא דר צו דהא כל ימות השנה דייר החם ורוב משמישו וסעודתו ושינתו **שם:** ומייבס צמיתא. לעולם משום דכל דירתו צה: **הפולוגה סוכה.** ויולא צה ידי חובתו ואין נריך לטותרה ולעשותה לשם חג כבית הלל ומשום הימירא דמנוה ליכא למיטב דיין דכולה שמי לאו הכא דייר והשתא דייר צה איכא הימירא: **ופטורה מן המזוזה.** לעולם דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא ללאת ולצא דרך שם ולהכניס שם תבירים: ותייהו כבית **עשר הפנימיות.** דק"ל צמיתות צהקומן רבה (דף נב:) דמיב צמיתא מדרבנן. צית שער

(א) מנחות מב. ג. (מהרי"ם) מוסק זה.

הנהרות הב"ח

(א) ה"ס ד"ה ריבועא דנפיק יתי' וקצת מימה וכו' מנו עיגולא מילתא דהיינו מילתא מכל העיגול:

גליון הש"ס

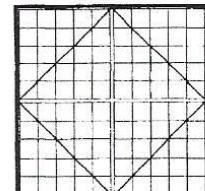
גב' חנו רבנן נב"ד. ע' נעין דף מה ע"כ מוס' ד"ה כל:

לעזר רש"י

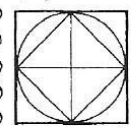
פירק"א. א. אכסדרה.

רִיבועָא דנפיק מגו עיגולא פלגא ולא היא דהא קהוינן דלא הוה כולי האי: **א"ר לוי משום ר"מ** אשתי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו הפנימית אינה סוכה והיויבת במזוזה והציונה סוכה ופטורה מן המזוזה ואמאי תהוי חיצונה כבית שער הפנימית ותתחייב במזוזה משום דלא קביע **ר"מ** תנו רבנן יגב"ך סוכת גוים סוכת נשים סוכת כשרה ובלבד כותים סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהלכה מאי כהלכה אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל סוכה מכל מקום לאתויי מאי לאתויי סוכת רקב"ש דתנו רבנן יסוכת רקב"ש סוכת שומרי פירות סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהלכה מאי כהלכה אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל סוכה מכל מקום לאתויי מאי לאתויי סוכת גב"ך האי תנא דגב"ך אלימא ליה גב"ך משום דקביעי וקאי תנא מכל מקום לאתויי רקב"ש דלא קביעי והאי תנא דרקב"ש אלימא ליה רקב"ש דבני חיובא נינהו ותנא מ"מ לאתויי גב"ך דלאו בני חיובא נינהו: מתני'

רבינו חננאל
וגרסין בפרק חלק שבין שתי חצרות. אמר ר' יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקיפו כ"ד טפחים וכו' שנים ופשהו בתוך י' שאם ירבענו נמצא פשהו כתיב י' למה לי כולי האי מכרי כל שיש בהיקיפו ג' טפחים שו בו דרוב שפת ב"ב טפחים סני. ושנין הני מילי בעיולא אכל ריבועא כ"ר, ואסיקנא ב"ר לוי חומשא סני. ושנין ר' יוחנן דאמר כ"ר דקיסרי דאמר ריבועא דנפיק מגו עיגולא פלגא. ואקשינן והא ליתא לדיני דקיסרי, ושנין לטעמא דדיני דקיסרי קאמר. נמצאת שמועה דר' יוחנן אליבא דדיני דקיסרי אמרה. אמר ר' מאי משום ר' לוי. שתי סוכות של יוצרים כ"ר פשוטה היא. תנו רבנן סוכת גוים, סוכת נשים, סוכת כשרה, סוכת כותים, סוכת מכל מקום כשרה, ובלבד שתהא עשויה לצל ומסוככת כהלכה. וכן סוכת רועים, סוכת יוצרים, סוכת כותים, סוכת שומרי פירות, סוכת מכל מקום כשרה, ואסיקנא סוכת גוים וסוכת נשים וכיצא בהן דלאו בני חיובא נינהו אם היא עשויה לצל ומסוככת כהלכה כשרה, וכל סוכת רועים וסוכת יוצרים ובורגנין ושומרי פירות דבני חיובא נינהו שיתכחם כשרה.

של ריבועים קטנים כענין שפירשתי לעיל נמצא ריבוע פנימי חציו של חיצון ואם תעשה עוגל של עשרה על עשרה צמח ריבוע חציון יהא העגול בין שני הריבועים וזה הוכחנו שמרובע יתר על העיגול רביע אם כן העיגול יתר על הריבוע הפנימי חציו של פנימי דהיינו (א) מילתא דעגולה דהיינו רביע של ריבוע חציו וקצת מימה דלא נקט ריבועא דנפיק מגו (ב) עיגולא דהיינו מילתא מכל העגול כי היכי דנקט עיגולא דנפיק מגו ריבועא ריבועא דהיינו ריבועא מכל הריבוע לך יש לפרש דהנך תרי מילי קיימי דאריי כעין שפירשתי שעושה עגול צמח ריבוע וחזר ועושה ריבוע אחר צמח אותו עיגול ואחא למימר שנחמטט העוגל רובע של ריבוע חציון וריבוע פנימי נחמטט מריבוע חציון פלגא ורובע ופלגא קיימי אריבוע חציון ואם תאמר והלא ריבוע של צבעה על צבעה אם תעשה צו עוגל של צבע על צבע והעשה צמח העוגל ריבוע של אלכסונו צבעה אמות ותחזור והעשה צמח העוגל היה ליה ריבוע פנימי חמשה על חמשה כמדת העוגל והיה ליה ריבוע פנימי חמשה על חמשה לפי חשבון של אמתא ומרי חומשי באלכסונו ומשכחת לה צריבוע פנימי יתר מחציו של חציון דיש צפנימי כ"ה רזעומ של אמה על אמה וצמיתון לא משכחת אלא מיט' ויש לומר שזה תלוי בנהג והוכחנו דחשבון של אמתא ומרי חומשי אינו מכוון דאיכא טפי וא"כ אין צריבוע הפנימי ה' על ה' דלשם היה צו ה' על ה' היה אלכסונו עולה טפי מו': **ר"ה** חיצונה בית שער פנימית ותתחייב במזוזה. וצית שער חייב צמיתא דנפיקא

פירק"א צלע"ו שלפני הבית: **משום דלא קביעי.** לא זו ולא זו דבר קבוע ואין הפנימית חשובה להיות לה צית שער: **סוכה גוים.** שעשויה לדור צה צימות החמה: **סוכה מ"מ.** אפילו פחותה מאלו ולקמיה מפרש מאי היא: **מאי כהלכה.** מאי אמתא לאשמועינן דאילו שתהא לנתה מרובה מממתה וידבר שכשר לסך צו פשיטא אטו משום דרעא צמילא אחרנייתא שלא נעשית לשם סוכה תתכשר אפה בצפיקולות: **אמר רב חסדא.** האי כהלכה דקאמר הוא שמסוככת אפה דמוכחא מילתא שעשיתה הראשונה לכל היתר ולא לצינעות צעלמא דאע"ג דסוכה לשם חג לא צעינן לשם סוכה צעינן וללא הוא דמיקריא סוכה עסוככת מן המורב: **רקב"ש.** קיימן רועים קיימים צורגנין שומרי פירות. ולקמן פריך מאי גרעומייהו דהני מהנך דלעיל דקרי ליה סוכה מכל מקום: **רועים.** שעשו סוכה צבדה ליטב צמיתה מפני השרצ וסומרים לאס: **קיימים.** שומרי קציעות השטוחין צבדה לייבש: **צורגנין.** שומרי העיר. וכולן ישראלים הם אצל סוכה זו לא לשם חג נעשית: **סוכה מכל מקום.** דאפילו פחות מאלו והיינו הנך דלעיל דמפרש לקמן דהאי תנא חשיבי ליה הני משום דישיראליים נינהו ומיינין צסוכה ורואיה סוכתן להכשיר יומר מוסות גב"ך גוים נשים צבמה כותים שאין חייבין צבוכה: **אלימא.** השוכה להכשיר: **סוכה רקב"ש** לא קביעי. פעמים רועין כאן ופעמים רועין כאן כשאלו את המרעה וכן קיימים כשיבשו הולכין להם וסומרין סוכתן: מתני'

הקומן רבה (מנחות דף נב:) צית שער אכסדרה ומרפסת חייבין צמיתא ומימה דנפרק קמא דיומא (דף יא:) אמתין דמשמענין להו צמיתא מדכתיב צית מה צית מיוחד לדירה יאלו אלו שאין מיוחדין לדירה יש ממלקין צין פתוחין לצית ולפתוחין לגינה וקשין דלשם כן הוה ליה לשנויי הכי חסם צמיתות (שם) דפריך דלרבי חסדא דלמרי אכסדרה פטורה מן המזוזה ו"ל הא דלורייתא הא דרבנן והא דלא משני חסם צמיתות דמשמע ליה דרב חסדא פטורה לגמרי קאמר אפילו מדרבנן:

סוכת כותים. כל הנך דקחשיב הכא אחר בשמענין דלאו צני חיובא נינהו דקאמר גרי אריות הן והא דאמר פרק שני דיבמות (דף כד:) דלחא גרי אריות ואחד גרי חלומות הלכה כולם גרים הני מילי כשנמגיירי לגמרי אצל גרי כותים כתיב צספר מלכס (ג' ח') את ה' היו יראים ואת אליהם היו עובדינו ומאן דאמר כותים גרי אמת קסבר דאחר כן ניתקנו: סוכה

ח לא יתיר. אגד שלה לקמרה דהא כל היום חובתה: אב"ב מוריד הוא ממנה הכלים נאים ומנעוה נאות שהעלה לחובה: מפני כבוד יום טוב. שיראה כמין לקראתו [למקום] שיעוד צו הלילה: ט מן השי"ח. הוא מעין הסמוך לירושלים: מחזקת שלשת לוגין. [זהו] פחות שבנסכים, רביעית ההין לכנס: שער המים. אחד משערי עזרה נקרא קן על שם שזו מכניסין ללוחית של מים לניסוך החג: תקעו והריעו. משום שנאמר (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון: עלה בכבש. שהיה נדרומו של מוצת: ופנה לשמאלו. שנסכים נעשים בקרן מערבית דרומית, וכשהוא פונה לשמאלו היא הראשונה:

(*) ראה הערה בשו"ת.

וּבְכַבּוּד יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חָג, בְּשָׂאָר פֶּלַיְמוֹת הַחָג. סִפָּה שְׁבַעַה בְּיַצַד, גְּמַר מְלֹאכּוּלָה, לֹא יִתִיר סִכְתּוֹת, אֲבָל מוֹרִיד אֶת הַפְּלִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעַלָּה, מִפְּנֵי כְבוֹד יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חָג: ט נִסְוֹךְ הַמִּים^ט בְּיַצַד, צְלוּחִית^ט שֶׁל זָהָב מְחֻזָּקֶת שְׁלֹשֶׁת לָגִים הִיא

יחא נמי כל לילה שלאחר שבת שנשא שלמים שנשחטו בע"ש כבר עבר זמן אכילתן: מוריד את הכלים. לפי שרובן עושין סוכותיהן בראש גגן להכי תנן מוריד. רש"י סוף מסכת שבת דף קנ"ד: ט ניסוך המים. בפ"ג ד' ל"ד. ופ"ד דף מ"ד אמרין דהל"מ הוא והכי מסקינן בפ"ק דמענית דף ג'. אע"ג דדרכי תנאי רמזי בקראי: כיצד צלוחית בור. הכל הנא סדר המילוי והניסוך ובפרק דלקמן תני השמחה והיניחה מצות המקדש אל השילוח למלאות: מן השי"ח. פירש הר"צ הוא מעין וכו'. דכתיב ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה. תוספות [מ"ח ד"ה מנה"מ]: ופנה לשמאלו. טעמא מפורש במשנה

ממלא מן השלוח. הגיעו לשער המים^ט, תקעו והריעו ותקעו. עלה בכבש^ט ופקנה

פירוש המשניות להרמב"ם

כו. אמר השי" והיית אך שמח אמרין לרבות י"ט האחרון לשמחה: ט ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב בור. החוטם שהיה בספל המים היה דק יותר מאותו שהיה בספל היין כי יינם היה עב יותר מן המים ור' יהודה אומר לוג של מים בלבד היה מנסך

מלאכת שלמה

סוכה כל ז' ופ"ה מפני כבוד יום טוב האחרון קמני סיפא דרשאי להורידן מן המנחה ולמעלה ע"כ. של חג. י"ס דל"ג ליה. ט ניסוך המים וכו'. עד סוף הפרק ביד פ' עשירי דהלכות תמידין ומוספין ק"ו ז' מ' ט' י'. וי"ס דלא גרסי' הכא מלת שבעה והכי נמי מתבאר דהא לא אחא לפרושי אם כן ז' רק כיצד הוא יהיה ז' או פחות או יותר לא נחית הנא לפרושי האי השחא שהרי אין לרין בו פירושו. צלוחית של זהב. תוס' פ' השוחט והמעלה דף ק"ג. מן השי"ח. לפי חוס' ז"ל מימי לה גמ' מדכתיב ממעייני הישועה. ותקעו והריעו ותקעו. ג"כ מדכתיב כריסה דקרא ושאבתם מים בששון. הגיעו לשער המים. בחזרתם לאחר ששחטו המים ודפסי' רש"י ז"ל לקמן פ' החלין סוף סימן ה' גבי ושלש למתי המים והציאו שם ר"ע ז"ל. ע"ה בכבש. שהיה נדרומו של מוצת ופנה לשמאלו שנסכים נעשין בקרן מערבית דרומית עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט כדמתן בפי ששי דוכחים כל העולין לנזחם עולין דרך ימין ומקיפין ויורדין דרך שמאל חוץ מן העולה לשלשה דברים אלו שהיו עולין וחוזין לעקב ואלו הן ניסוך המים והיין ועולת העוף כשהיא רצה במזרח והחם אחיה למתני' דף ק"ד ופי' שם רש"י ז"ל ופנה לשמאלו ולא קמני ופנה לסוכה דוקא בשעולת העוף נעשים במזרח עומד בסוכה לפי שיש לו כבש קטן במזרח לפנות הימנו לסוכה כדאיתא לעיל מינה כההוא פירקא (נדף ס"ט) אבל לזד מערב אין לו כבש לפנות לסוכה לנסכים ולעבודות הנעשין בקרן מערבית דרומית ע"כ בשני לשון קלת. ותוס' ז"ל כתיבתה יד גס הרב רבינו פרץ בגליון כתיבת יד חלקו עליו דלעולם היה סוכה גס לקרן מערבית דרומית וכדמתן בפי אחיו מקומן עלה בכבש ופנה לסוכה וכו' לקרן דרומית וכו' מערבית דרומית וזירי הדם היה שופך על יסוד דרומי פ' יסוד דרומי מערב וחס אין שם כבש כיצד ירד מן הסוכה לסיוד דרומי

לרבות לילי יום טוב האחרון וכוין (הגה"ה: אמנם פ"ן שם פ' אלו דברים ומלא בפי רש"י ז"ל המונה שהוא סוכה דוקא לילה אבל יום שמיני לא נדמוה שם מדבר חוס' ז"ל אלא הם הכריחו דלילי י"ט האחרון לא דוקא דה"ה ליומו ועין נמ"ש גרם פירקין) דלמחרתי לילי י"ט האחרון שהוא טפל ק"ו היום שהוא עיקר ואשמעי' שהשלמים המזבחים בחג הסוכות ישמחו בליל שמיני שאינו יכול להקריב בלילה ושאר לילות לא תריבי רבייה דמיים אפי' לילות במשמע ומלת אך למעוטי לילי י"ט הראשון של חג ומרבה אני לילי י"ט האחרון שיש שמחה לפניו ומזילא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו. וק"ל לע"ד מאי מלמד דתני הכא ופי' ינחא דמלת מלמד קאי אקרא קשה ואפשר דמשום דהלמוד קאי אילין י"ט האחרון כדכתיבנא והוא רבוחא דהא גם כל שאר לילות של חג אינטידין לן משמעותא דקרא מש"ה מלא מלמד ולפי פ' רש"י ז"ל שכתבתי בהגהה ינחא שפיר טפי. סוכה שבעה ביצד וכו'. ירושלמי פ' כיצד מברסין. גמר מלאכ"ב. ביד בהלכות סוכה פ' ששי ק"י י"א ובטור א"ח ס' תרס"ו. לא יתיר אגד ש"ה וכו'. עד סוף לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט ואם אין לו מקום להוריד כליו פותח בה ד' טפחים ופוסקה ובבבל ששמיני שלהם ספק שביעי מדליק בה אם הגר ולא יפסחה ויפסלנה לפי שזריך ליבש בה למחר וזהו כשהוא סוכה קטנה שכל ז' ימי החג אינו מדליק הגר בחוץ הסוכה דאיכא למיחש שמא חטרף סוכתו השחא מכניס הגר ללוק בחוכה שבה ניכר הדבר שכבר אין לו זורך בה ולא עבר על כל חוסין דאם גדולה היא שכל ז' ימי החג היה הגר דולק בחוכה אין לו תקנה אלא דמעיל בה מאני מיכלא כגון קדירות וקערות שבה ניכר דלא עבר על כל חוסין שהרי אסור להניח מאני מיכלא כל ז' ימי החג אפי' בסוכה גדולה. וכתיב הר"ן ז"ל ג"ל דהיינו טעמא דלא יסיר את סוכתו דכיון דאמר רחמנא בסוכות תשבו ז' ימים לרין שחאה לו

ציונים
סוכה שבעה. ירושלמי ברכות פ"ו ה"ו. פסיקתא דרב כהנא פסקא ל' ביום השמיני עלת מני' פ"ו מה' סוכה הלי' י"ד פמ"ג עשין מ"ג טו"ע א"ח סימן תרס"ו. ט ניסוך המים. מ"ח ע"ה.

שינויי נוסחאות
ח שחייב אדם. במשנ"פ וכו' מ"ח א' ובמשנ"ר שאדם חייב. (בה"ש) ובשמחה (ובכבוד יום טוב) ומשנ"ר למ. לא יתיר סוכתו. דל"ג ובמשנ"ר ובמשנ"ר. אאת סוכתו. ובכ"י מניק ובמשנ"ר. מוריד הוא. ככ"י מניק ז' אלא מוריד. ולמעלה. נמשנה שנירשולמי ולמעלן. מפני. במשנ"פ ובכ"י מ' ובמשנ"ר כשכיל. (של חג). במשנ"פ ובמשנ"ר לתא.

ט המים ביצד. וכ"ה במשנ"פ; ובמשנ"ר ובכ"י מ' וכו' ובמשנ"ר המים שבעה ביצד. וזמן הוא. מן השי"ח. ככ"י מ' מן מי השילוח.

ראשון ציון
דנקיט משום גול ע"כ טונופי מפני דרכי שלום. שהרי הר"ב אומר קן בניסוך במשנה דלעיל דלין הלכה כרבי יוסי. אע"כ דפירושו של הר"ב הכא היינו גול מפני דרכי שלום ללשון דת"ק הכס בניסוך ועפ"י נמשע שליחות יד יש לתקן דברי מד"ז ז"ל דק"ל ר"ל גול דדרכי שלום ובתוך הדברים נראה לומר דברי רש"י (העמק מד"ז) החי"ט פתחן) שכב לא משום גול ולא משום דרכי שלום כוונתו לפרש לדעת רבי יוסי וגם לדעת המתא קמח בניסוך. ט במשנה מחזקת. ע"י יש סדר למשנה.

[שי"ד דרע"ב]
(א) ברוב דיר "המקום" והחתי"ט תקו "למקום" כמו ברש"י. אך רש"י כתב כמכין עצמו והר"ב השמיט מלת עצמו.

תפארת ישראל י כ י

מד. לט שהשתמש בכן בסוכה, יורידם להיבם. ונקט לשון מוריד, דכוכותיהן עשו בגנות [כע"ז ד"ג א']. [ח שיראה כמכין בליים נאים ליו"ט. ולדין דלרין ליבש בה בלילה וזי"ח, רק שאינו מבקר, מוריד הכלים בנח' אחר אכילתו [תרס"ו. וז"ל לע"ד דברי מכין מ"ש לחיבה אסור אפילו באינו מלאכה כתיב"ה רפ"י מק"ג]. חא לניסוך המים הלמת"ם. חב [קריגוען]. חג שם מעין סמוך לירושלים. חד שם שער שבערה שבו מכניסין המים כששבו מהמעין. חה הטשא הללוחית

יודע לנעט חייב בלולג [כפס"ג דסוכה]. וא"כ מ"ש ממוחר מנר חוכה דמי מדינקן, ואסור משום מוקלה [כרלא"ש פ"ב דשבת א"ח ט"ן]. ואף דהתם דוקא במוחר מתוך שיפור הדלקתו, ולא נעשה בו עמין המלוא שאתקני לה, משא"כ הכא כבר נעלו בו. עכ"פ ה"נ אתקני לטולא יומא. וז"ל דהכא בחיטוי אף שהגיע לעונת מדרים אינו יכול להקנות הלולג. מדאזי ש"ו רק של אביו, ואביו מלידוע דעושין קן לשמחה, בהמה כפירוש דמי [ועי' ברע"ז ספ"י תרל"ח, ומ"ש בקומה הכולין דיני מוקה פ"י ח']. לז ביום ז'. לח לקמרה

לפום חושבנא דרבנן, ואלו מרובע פנימי אלכסונו הוא רוחב המרובע החיצון שהוא י' אמות שלמות ואיכא טופיינא בשיעורא דרבנן חומש, אלא ודאי דרבנן לא דייק משום דפורתא היא. (טובא) ולהאי פירושא מסתברא דרבנן דקיסרי לא אתו לפרושי מידי במילתא דר' יוחנן⁶²⁹, אלא דתלמודא אייתי ליה אגב גררא דהאי חושבנא, להגדיל תורה ויאדיר.

[א"י⁶³⁰ לוי משום ר"מ שתי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו הפנימית אינה פוכה. אדק"ל⁶³¹ אמאי אינה פוכה כיון דמסוככת כהלכתה, ולא בעיא עשייה לשם החג. ומפרשי לה דה"ק אינה פוכה לענין חיוב מוזה ותייבת במוזה.] ולא מילתא היא, אלא דברים כפשוטן שאינה פוכה משום דעבדא לדירה וה"ל כבית, ואיכא משום תעשה ולא מן העשוי, כלומ' ולא מן העשוי מכבר שלא לשם צל אלא לאוצר או לדירה⁶³² והכי מוכח בסמוך.

משום תעשה ולא מן העשוי, וכן כתב הר"י מלוניל על המשנה שם (משנה ז) דפסול בית הוא משום תעשה ולא מן העשוי, ושם כתב עוד דתקרת בית אינה נעשית לצל אלא להשתמש עליה, ולפי"ז צ"ע אמאי מפרש כאן כרש"י. וכן בפירושו לגמ' שם יד, א כתב הר"י מלוניל דפסול תקרה הוא משום דסוכה אמר רחמנא ולא בית של כל ימות השנה, כרש"י, וצ"ע. והריבב"ן שם בפירושו לגמ' כתב: והתקראות פסולין, שנעשו לאוצר חטין או לדבר אחר, וקרינן ביה תעשה ולא מן העשוי, ודלא כרש"י. והנה לקמן טו, א גבי תקרה שאין עליה מעיבה איחא בגמ' דטעמייהו דב"ה הוא משום תעשה ולא מן העשוי, וכן נקט רש"י במשנת בית שנפחת לקמן יז, א. ונראה דרש"י ס"ל דדינא דתעשה ולא מן העשוי אינו מחדש לנו דינים חדשים בפסול סוכה, מלבד גדיש ומחומר המבואר בדף יא, א שחסר ב"תעשה", אלא כל שפסולו מבואר כבר בפסוק כגון בית דלא חסר בתעשה שהרי הוא עשאו, אלא פסולו משום דסוכה אמר רחמנא ולא בית של כל ימות השנה, ע"ז אמרה תורה דכדי להכשירם ישנם דינים מסוימים דבמחשבה לבד שתושבו לסוכה אינה נעשית סוכה, אלא בעינן מעשה להכשירו דתעשה אמר רחמנא ולא מן העשוי בפסול, אבל אם לא היה לנו פסול בית ממקום אחר, לא היינו פוסלים אותו משום תעשה ולא מן העשוי. וע"ז כתב רש"י בדף יא, א דפסול תעשה היינו שחסר בתעשה לא מוקמינן ליה אלא בחטיטת גדיש בלבד. ורבנו ס"ל דדיגי הפסול כגון שלא לשם צל וכו' נאמר בפסוק דתעשה,

על עגול זה עוד מרובע אחר, המרובע הפנימי חצי המרובע החיצון, וזה מתברר למראית העין. כשתעשה מרובע גדול של עשר על עשר ותחלקהו לרביעיותיו, הרי בכל רובע ה' על ה', עשה רביע אחר בתוכו באלכסון [את] כ"א מד' רביעיות, תמצא שיחלק כ"א מהרביעיות והוא חצי המרובע הגדול, וזה צורתו⁶²⁵, ואם תרצה לעשות עגול בין שני המרובעי' עשה, שאין זה מעלה ולא מוריד. ולמדנו מתוך סברא זו דהא דאמרי רבנן בכל דוכתא שהמרובע כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא, אינו כן בצמצום⁶²⁶, דהא הכא המרובע הפנימי הדף⁶²⁷ שלו הוא אלכסונו⁶²⁸, לחשבון כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא [הוא] ז' אמות, שהרי הוסי' י' חומשים, נמצא רוחב (קב) [קו] המרובע הפנימי בשיעור זה ז' אמות, כמה הוסיף באלכסונו י"ד חומשין, שהן ג' אמות פחות חומש, הוה ליה אלכסונו י' אמות פחות חומש

625 בכתב-היד השאירו המעתיקים חלל למקום הצורה, אבל הציור עצמו ליתא. וראה הציור שבתוספות ד"ה "כל אמתא" והשווה לכאן. 626 וכ"כ רבנו בעירובין שם. וכ"כ תוס' בע"א ד"ה כל. וכ"כ הרא"ה ועו"ר עי' במה שצויין ברא"ה. 627 צ"ל רוחב. 628 פי' רוחב שלו הוא האלכסון של חמשה רבועים של אמה על אמה. 829 וכ"כ המאירי עיי"ש. אבל דברי ר' יוחנן בעירובין מתפרשים שפיר כרבנן דקיסרי וכמש"כ רבנו שם ובתמים דעים שם. דשם אפשר לפרש דלא איירי בהקף העיגול אלא בשטח, אבל כאן אומר ר"י דההיקף הוא של כ"ד בני אדם דהיינו כ"ד אמות, ולכן א"א לפרשה אף לרבנן דקיסרי. 630 צ"ל א"ר. 631 ר"ת איכא דקשיא להו. 632 וכן פי' הר"ן והמאירי ועי' רא"ה ורי"צ גיאת ע' פה. ורש"י ור"י מלוניל פי' שאין הישיבה בה ניכרת דלשם סוכה הוא. ומדברי רש"י לקמן יא, א משמע שחולק על רבנו, דשם בד"ה אכשורי מכשר מחפש רש"י היכי תמצי לדרשת תעשה ולא מן העשוי, וכתב שם כגון החוטט בגדיש עיי"ש, ואם היה סובר כרבנו יכל לומר דתעשה ולא מן העשוי ממעט אם עשאה לדירה, ועי' בדברי רבנו לקמן יא, ב ד"ה חבילי קש, ובהערה 955. ועי' היטב ברש"י לקמן יב, א בסוגיא דחבילין, ועי' בדברי רבנו שם. וכן לקמן יב, א בד"ה ר' מאיר כתב רש"י דבית פסול משום דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה, (וסוכת היוצרים שאינה נפסלת משום בית צ"ל דאינה עשויה לדור שם בקביעות, עי' ערוך לגר), ורבנו שם פי' דהוא